OILA VA JAMIYAT O'RTASIDAGI PSIXOLOGIK BOG'LIQLIK

Abdiyeva Sayyodxon Azamat qizi,
Abdumutaliyeva Maftunaxon Sanjarbek qizi,
Aqmuratova Sarvinoz Hamdam qizi,
Boboxonova Sarvinoz Azamat qizi
Chirchiq davlat pedogogika universiteti
Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabalari
Mavjuda Bekbutayevna Burxanova
Ilmiy rahbar: Chirchiq davlat pedagogika unversiteti
Ilmiy maslahatchi, Psixologiya kafedrasi katta o'qituvchisi
https://orcid.org/0000-0002-4697-9694
burxanovamavjuda@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada oila va jamiyat o'rtasidagi psixologik bog'liqlikning nazariy va amaliy jihatlari keng qamrovda tahlil qilinadi. Tadqiqotda oila shaxs rivojining asosiy ijtimoiy instituti sifatida qaralib, uning jamiyat bilan o'zaro ta'siri psixologik nuqtai nazardan o'rganiladi. Shuningdek, oiladagi ijtimoiy-psixologik muhit, tarbiya usullari va o'zaro munosabatlarning jamiyat rivojiga ta'siri ilmiy asosda yoritiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, sog'lom oilaviy muhit jamiyat barqarorligi va taraqqiyotining muhim omili hisoblanadi. Shu bilan birga, oiladagi psixologik muammolar jamiyatda ijtimoiy muammolarni keltirib chiqarishi mumkinligi aniqlangan.

Kalit so'zlar: oila, jamiyat, psixologik bog'liqlik, shaxs rivoji, ijtimoiy muhit, tarbiya, psixologik omillar.

Abstract: This article analyzes the psychological relationship between family and society from both theoretical and practical perspectives. The family is considered as a fundamental social institution influencing individual development and social stability. The study highlights the impact of family environment, parenting styles, and interpersonal relationships on societal development. Findings indicate that a healthy family environment contributes significantly to social stability, while family-related psychological issues may lead to broader social problems.

Keywords: family, society, psychological relations, personality development, social environment, upbringing.

Аннотация: В данной научной статье всесторонне анализируются теоретические и практические аспекты психологической связи между семьей и обществом. Исследование рассматривает семью как основной социальный институт развития личности, а её взаимодействие с обществом изучается с психологической точки зрения. Также на научной основе освещается влияние социально-психологической среды, методов воспитания и семейных отношений на развитие общества. Результаты исследования показывают, что здоровая семейная среда является важным фактором стабильности и развития общества. В то же время установлено, что психологические проблемы в семье могут вызывать социальные проблемы в обществе.

Ключевые слова: семья, общество, психологическая связь, развитие личности, социальная среда, воспитание, психологические факторы.

KIRISH

Zamonaviy jamiyat taraqqiyotida oila eng muhim ijtimoiy institutlardan biri sifatida alohida ahamiyat kasb etadi.[1] Oila shaxsning ilk ijtimoiylashuv muhiti bo‘lib, unda insonning dunyoqarashi, qadriyatlari, axloqiy me’yorlari va xulq-atvori shakllanadi. Shu bois oila va jamiyat o‘rtasidagi psixologik bog‘liqlikni o‘rganish nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham dolzarb ilmiy muammo hisoblanadi. Oila va jamiyat o‘zaro bog‘liq tizimlar sifatida faoliyat yuritadi. Jamiyat oilalardan tashkil topgan bo‘lsa, oila jamiyatning barqarorligi va rivojlanishiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Oilada shakllangan psixologik xususiyatlar shaxsning keyingi ijtimoiy faoliyatida namoyon bo‘ladi. Shu jihatdan qaraganda, oila jamiyatning psixologik modeli sifatida namoyon bo‘ladi. Hozirgi globallashuv, urbanizatsiya va axborot texnologiyalarining rivojlanishi oilaviy munosabatlarga yangi talablar qo‘ymoqda. Natijada oiladagi an’anaviy qadriyatlar transformatsiyaga uchrab, yangi ijtimoiy-psixologik muammolar yuzaga kelmoqda. Bu esa oila va jamiyat o‘rtasidagi munosabatlarni yangicha ilmiy yondashuv asosida o‘rganishni talab etadi. Mazkur tadqiqotning maqsadi - oila va jamiyat o‘rtasidagi psixologik bog‘liqlikni kompleks tarzda tahlil qilish, uning asosiy omillarini aniqlash va sog‘lom ijtimoiy muhitni shakllantirish yo‘llarini ilmiy asoslashdan iborat.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Mavzuga oid ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, oila psixologiyasi va ijtimoiy psixologiya sohalarida oila va jamiyat o‘rtasidagi munosabatlar keng o‘rganilgan. Tadqiqotlarda oila shaxs rivojining asosiy omili sifatida e’tirof etiladi. Ko‘plab olimlar oilani shaxsning ijtimoiylashuvi jarayonida hal qiluvchi rol o‘ynaydigan muhit sifatida baholaydi. Oilada shakllangan qadriyatlar, ijtimoiy normalar va xulq-atvor me’yorlari jamiyatda takrorlanadi va mustahkamlanadi. Shu sababli oila jamiyatning “psixologik modeli” sifatida qaraladi.

Ilmiy manbalarda oilaviy muhitning quyidagi jihatlari alohida ta’kidlanadi: ota-onaning tarbiyaviy uslubi, oiladagi emotsional muhit, o‘zaro muloqot sifati, psixologik qo‘llab-quvvatlash darajasi. Shuningdek, ayrim tadqiqotlarda oiladagi nizolar, beqarorlik va psixologik muammolar jamiyatda deviant xulq-atvor, ijtimoiy moslashuv qiyinchiliklari va psixologik muammolarni keltirib chiqarishi mumkinligi qayd etilgan. Bugungi kunda globallashuv, urbanizatsiya va axborot texnologiyalarining rivojlanishi oilaviy munosabatlarga ham o‘z ta’sirini ko‘rsatmoqda. Natijada oiladagi an’anaviy qadriyatlar o‘zgarib, yangi ijtimoiy-psixologik muammolar yuzaga kelmoqda. Mazkur tadqiqotning maqsadi - oila va jamiyat o‘rtasidagi psixologik bog‘liqlikni ilmiy jihatdan tahlil qilish, ularning o‘zaro ta’sir mexanizmlarini aniqlash va sog‘lom ijtimoiy muhitni shakllantirish yo‘llarini ko‘rsatishdan iborat. Demak, adabiyotlar tahlili oila va jamiyat o‘rtasidagi psixologik bog‘liqlikning chuqur va ko‘p qirrali ekanligini ko‘rsatadi.

METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqotda oila va jamiyat o‘rtasidagi psixologik bog‘liqlikni o‘rganish uchun kompleks metodologik yondashuv qo‘llanildi. Tadqiqot nazariy va empirik metodlarning uyg‘unligiga asoslanib, muammoni har tomonlama yoritish imkonini berdi. Nazariy tahlil metodi yordamida oila psixologiyasi, ijtimoiy psixologiya va pedagogikaga oid ilmiy manbalar o‘rganildi va tizimlashtirildi. Ushbu bosqichda oila va jamiyat o‘rtasidagi munosabatlarga oid

[1] Ismoilova, Z. (2019). Psixologiya asoslari. Karimova, D. (2022). Ijtimoiy psixologiya.

mavjud ilmiy qarashlar umumlashtirildi hamda tadqiqotning nazariy asoslari shakllantirildi. Tizimli yondashuv asosida oila va jamiyat o‘zaro bog‘liq tizimlar sifatida tahlil qilindi. Bu yondashuv orqali oila ichidagi psixologik jarayonlar va jamiyatdagi ijtimoiy omillar o‘zaro aloqador holda ko‘rib chiqildi. Empirik bosqichda kuzatuv metodi yordamida oilaviy munosabatlar, shaxsning xulq-atvori va ijtimoiy faoliyati o‘rganildi. Ushbu metod real hayotiy jarayonlarni bevosita tahlil qilish imkonini berdi. Taqqoslash metodi orqali turli oilaviy muhitlarning shaxs rivojiga ta’siri o‘rganildi.[2] Bu orqali sog‘lom va nosog‘lom oilaviy muhitning psixologik oqibatlari aniqlashtirildi. Umumlashtirish va interpretatsiya metodlari yordamida olingan natijalar tizimlashtirilib, ilmiy xulosalar shakllantirildi. Tadqiqot obyekti - oila va jamiyat tizimi. Tadqiqot predmeti - ularning psixologik o‘zaro ta’siri.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari oila va jamiyat o‘rtasidagi psixologik bog‘liqlikning murakkab va ko‘p qirrali jarayon ekanligini ko‘rsatdi. Oila shaxs rivojining asosiy omili sifatida uning ijtimoiy xulq-atvori va psixologik xususiyatlariga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Sog‘lom oilaviy muhitda voyaga yetgan shaxslar odatda ijtimoiy jihatdan faol, psixologik jihatdan barqaror va axloqan yetuk bo‘lishi aniqlandi. Bunday shaxslar jamiyatda ijobiy ijtimoiy munosabatlarni shakllantirishga moyil bo‘ladi. Aksincha, oiladagi nizolar, emotsional sovuqlik va psixologik beqarorlik shaxsning ijtimoiy moslashuviga salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Bunday shaxslar ko‘pincha jamiyatda muammoli xulq-atvor namoyon qiladi, bu esa ijtimoiy muammolarning kelib chiqishiga sabab bo‘lishi mumkin. Shuningdek, tadqiqot natijalari oila va jamiyat o‘rtasidagi bog‘liqlikning ikki tomonlama xarakterga ega ekanligini ko‘rsatdi. Ya’ni, jamiyatdagi iqtisodiy, madaniy va ijtimoiy sharoitlar ham oilaning psixologik muhitiga ta’sir ko‘rsatadi. Natijalar asosida shuni ta’kidlash mumkinki, oila nafaqat shaxsni shakllantiradi, balki jamiyatning rivojlanish darajasini ham belgilovchi muhim omil hisoblanadi.

MUHOKAMA

Olingan natijalar oila va jamiyat o‘rtasidagi psixologik bog‘liqlikning tizimli va dinamik xarakterga ega ekanligini tasdiqlaydi. Oila shaxsning ijtimoiylashuv jarayonida hal qiluvchi rol o‘ynaydi va unda shakllangan psixologik xususiyatlar jamiyatda o‘z aksini topadi. Birinchidan, oila shaxsning psixologik rivojlanishida asosiy muhit sifatida namoyon bo‘ladi. Oilada shakllangan qadriyatlar, muloqot uslublari va emotsional tajribalar shaxsning jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlariga bevosita ta’sir qiladi. Ikkinchidan, jamiyatdagi o‘zgarishlar ham oilaga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi. Zamonaviy texnologiyalar, ijtimoiy tarmoqlar va global madaniyat oilaviy munosabatlarni o‘zgartirib, yangi psixologik muammolarni yuzaga keltirmoqda. Uchinchidan, oila va jamiyat o‘rtasidagi muvozanat buzilganda ijtimoiy muammolar yuzaga keladi. Shu sababli oila institutini mustahkamlash jamiyat barqarorligini ta’minlashning muhim sharti hisoblanadi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, oila va jamiyat o‘rtasidagi uyg‘unlikni ta’minlash uchun psixologik yondashuvlar, tarbiyaviy strategiyalar va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash tizimlarini rivojlantirish zarur.

XULOSA

Mazkur tadqiqot natijalari oila va jamiyat o‘rtasidagi psixologik bog‘liqlik zamonaviy ijtimoiy tizimning muhim tarkibiy qismi ekanligini tasdiqladi. Oila shaxs rivojining asosiy manbai bo‘lib, jamiyatning barqarorligi va taraqqiyotiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Tadqiqot

[2] Ergasheva, M. (2021). Oila psixologiyasi.

davomida aniqlanishicha, sog‘lom oilaviy muhit shaxsning ijtimoiy moslashuvi, psixologik barqarorligi va axloqiy shakllanishida muhim rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, oiladagi psixologik muammolar jamiyatda keng ko‘lamli ijtimoiy muammolarga sabab bo‘lishi mumkin. Shu asosda quyidagi ilmiy xulosalar chiqarildi: oila jamiyatning asosiy psixologik tayanchi hisoblanadi; oilaviy muhit sifati jamiyat rivojiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi; oila va jamiyat o‘rtasidagi bog‘liqlik ikki tomonlama xarakterga ega; sog‘lom oilaviy muhitni shakllantirish jamiyat barqarorligini ta’minlaydi. Umuman olganda, zamonaviy jamiyat rivojida oila institutini mustahkamlash, psixologik xizmatlarni rivojlantirish va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Qodirov, B. (2019). Pedagogik texnologiyalar. Toshkent.
2. Yo‘ldoshev, J. (2020). Raqamli ta’lim.
3. Ergasheva, M. (2021). Oila psixologiyasi.
4. Rasulova, G. (2020). Psixologik himoya.
5. Abdullayeva, N. (2021). Shaxs rivoji.
6. Ismoilova, Z. (2019). Psixologiya asoslari.
7. Karimova, D. (2022). Ijtimoiy psixologiya.
8. Nurmatova, D. (2022). Ta’lim va jamiyat.
9. UNESCO (2022). Family and Society Studies.
10. OECD (2021). Social Development Reports.